

Protokoll Samverkansmöte Teams

2023-10-26

Syfte: Samverkansgruppen går gemensamt igenom året som gått och diskuterar vad som lämpligen lyfts på styrgruppsmötet 24 November 2023. Vi summerar viktiga åtgärder och lyfter nya idéer inför 2024 års Verksamhetsplan.

Deltagare: Hanna Berggren, Pernilla Landin (Torsås kommun), Caroline Littlefield Karlsson (LNU: KM vatten), Jens Nilsson (Emåförbundet), Emil Fridolfsson (Mönsterås kommun), Ulf Hultqvist (Viråns och Oskarshamnsbygdens vattenråd, Marströmmens vattenråd, Oskarshamns kommun), Maria Kappling (Västerviks naturum/kommun, Tjust och Botorpsströmmens Vattenråd), Viktoria Nilsson (BEAB).

Kort runda vad som händer i representerade kommuner/vattenråd/.

Torsås: Året 2023 har varit åtgärdernas år i Torsås kommun! Efter långtgående förberedande har många åtgärder äntligen kunnat utföras, bland annat svämplan på Villagatan. Man har även stöttat privatpersoner att söka LONA/LOVA medel för anläggande av våtmarker vilket lett till en hel del åtgärder som inte utförts rent praktiskt av kommunen men ändå blivit av. För 2024 kommer fokus ligga på att använda medel till att restaurera befintliga våtmarker.

Mönsterås: Jobbar vidare med två egna LOVA-projekt som rör båtbottnar och Levande vikar, de avslutas troligen i slutet på 2024. I samarbete med Sportfiskarna pågår även en restaurering av våtmarken i Kronobäck man förbättrar bland annat vallar och fiskvägen. Under hösten startades även ett samarbete med LNUs Kunskapsmiljö Vatten och Södra Cell: Under ledning av Elin Lindehoff ska konceptet [Algoland](#) utvidgas och syftet är minska utsläppen av CO₂ genom rening av både luft och vatten från industrins processer med hjälp av alger.

Oskarshamn: I Oskarshamnsområdet är det flera projekt som avslutats/kommer att avslutas under 2023, Ulf Hultqvist från Viråns och marströmmens vattenråd rapporterar:

LONA I: Oskarshamnsbygdens våtmarkssatsningar. Förstudie Snötippen - slutförd, slutrapporterad och resultaten överlämnade till Oskarshamns kommun för vidare hantering. Kommunen har bett Emåförbundet om hjälp med renodlat åtgärdsförslag och stödansökan. Mörtfors kulvert - slutfört och slutrapporterat. LONA II: Åtgärdssamordning – Marströmmens och Viråns huvudavrinningsområden. Går mot avslut under H1 2024.

Övriga pågående projekt: Imbramåla göl - I december 2022 lämnades en tillståndsansökan om våtmarksrestaurering in till Mark- och Miljödomstolen i Växjö. Enligt MoM är de nära ett (positivt!?) beslut. Nästa steg, vid ett positivt beslut, blir åtgärdsfinansiering. Målsjön - förslag om lämpliga vattenvårdande åtgärder ligger på bordet. Dialog med markägarna ska intensifieras. Rostorp - två av tre vandringshinder i Döderhultsbäcken upp mot Eckern är borttagna. Det sista hindret, den övre

dammen, åtgärdas under 2024. Efter det har havsöringen möjlighet att vandra upp till Eckern och passerar då fina lekområden på vägen. Tarmlången - släckning av markavvattningsföretag utreds för att kunna återställa vattennivån. Mörtfors laxtrappor - Länsfiskekonsulent Tobias Borger har tagit på sig att driva frågan om hur forsen ska renoveras på bästa sätt. Tribbhult - det pågår en utredning uppströms Botorpegöl där vi ser att det finns stora möjligheter att skapa flera våtmarker och ett meandrande vattenflöde.

Laserdata Nedladdning Skog - Naturcentrum, våra inhyrda konsulter, har gjort analysen av Laserdata vilken genererat en lista med 1 240 (!) ställen i vår geografi som är lämpliga för vattenupphållande åtgärder. Vi har haft möte med Naturcentrum och Länsstyrelsen för att komma fram till en metodik så att vi kan få ned antalet platser till en hanterbar mängd.

Notera att vattenråden inte kommer att agera initiativtagare till flera LONA-ansökningar. Oskarshamns kommun tar över stafettpippen.

Emåförbundet: Jens Nilsson berättar att man under 2023 har arbetat med att ta bort två vandringshinder i Döderhultsbäcken (se Rostorp ovan), ett kvar som planeras under 2024. Man har också arbetat med att tillståndsansökningar för åtgärder som man hoppas få besked om tidigt 2024. Här nämns även Lillån i Mönsterås som har ett rejält vandringshinder (av få i Lillån!) strax utanför Mönsterås tätort i form av Forsadammen. Involverade intressenter är alla angelägna om att detta hinder tas bort så fisken äntligen får möjlighet att röra sig fritt uppströms, men frågan ligger just nu hos Tekniska förvaltningen i Mönsterås pga. att det går dricksvattenledningar nära dammen. Dammen är dessutom i dåligt skick.

Västervik: Härifrån rapporterar Maria Kappling om många åtgärder utförda under året kopplade till Storån, Loftån och Kyrksjön (Odensvi). Man har berett tvåstegsdiken, anlagt fosfordammar, utfört strukturkalkning med mera och gällande Kyrksjön ämnar man söka mer pengar för åtgärder under 2024. Man har även lanserat ett klimatspel som man hoppas ska öka diskussioner om markanvändning. Spelet går ut på att man lär sig att alla aktiviteter i ett avrinningsområde kommer att påverka andra delar i avrinningsområdet. Maria tipsar även om Västerviks storymap "Vattenmiljön i Västerviks kommun" där man se alla utförda åtgärder men tanken är att all information kopplat till vatten så som kommande åtgärder mm också ska finnas tillgängligt här. I övrigt jobbar man just nu mycket mot Östergötlands län som har flera kommuner som delar avrinningsområde; Kinda, Åtvidaberg och Valdemarsvik.

Borgholm: Jobbar vidare med övergripande LOVA-projektet som rör åtgärder kopplade till vattenskyddsområden (för att säkra dricksvattenförsörjning). Projektpengarna gällde från början ett specifikt avrinningsområde men på grund av hinder att utföra planerade åtgärder kunde länsstyrelsen omformulera projektet att gälla alla sorters åtgärder som görs inom skyddsvärda områden. Framförallt så väntar man fortfarande på att få godkännande på återställande åtgärder i Vedborms träsk som ska bidra till att förbättra vattenkvaliteten nedströms i Hornsjön, öka grundvatteninfiltrationen och därmed bidra till förhöjd grundvattennivå.

Kalmar: Har fått diverse åtgärder gjorda runt om i kommunen. Biotiopvård har skett i Nävraån, Hagbyån och Snärjebäcken. Ett limnogenet kärr har restaurerats (återvätning) i anslutning till Halltorpsån (Brudhylan) och här har man också fått till en fin fiskväg. Ett liknande projekt har färdigställts i Hålekärr där man pluggat ett dike och därmed erhållit 3,5 ha våtmark. Man har samtidigt restaurerat den gamla bäckfåran för att fisk ska kunna nå våtmarken. Vid ett dike som

mynnar i Snärjebäcken har en våtmark anlagts som förses med vatten från en solcellspumpanläggning. Utvärdering av denna teknik kommer pågå under 2024. Kalmar kommun kommer som projektägare till KSK-projektet "LOVA Fortsätt LEVA" att ha avstämning med Länsstyrelsen under december då representant för Lst uttryckt viss oro att för mycket fokus läggs på bevattningsrelaterade åtgärder.

Mörbylånga:

Notera: Kommuner som själva åtar sig att kort presentera lite om sin vattenvårdsverksamhet under året på styrgruppsmötet 24 november: Torsås, Västervik samt Oskarshamn. Möjligen kan Elin Lindehoff berätta lite om projekt Algoland i samarbete med Södra Cell. En inbjudan till styrgruppsmötet skickas ut framöver men räkna med **max** 10 min presentation.

Verksamhetsplanen 2024

Hanna presenterade de nya prioriteringarna som föreslås för nästa år (gulmarkerade nedan) och dessa bifölls från samverkansgruppen. Kommer man på något nytt hör man av sig innan styrgruppsmötet 24 November 2023.

Under 2024 ska kansliet prioritera att:

- Vid behov stötta kommuner att uppdatera handlingsplanerna när det ny framtagna betinget per kommun presenteras av Calluna.
- Samordna ansökningar och projekt för återvätning av torvmark.
- Söka ingångar till gemensamma ansökningar och projekt.
- Göra uppföljning på workshop VMs åtgärdsprogram genom relevant forum t.ex epost-utskick av underlag, digitala möten mm.

Kansliet ska fortsätta med att:

- Verka för ökad dialog mellan inlandskommuner uppströms genom att stötta kommuner och vattenråden med underlag till informationskampanjer,
- Ha särskilda temagrupper för båtbottentvättar och vid behov: omprövning av dikesföretag, användning av renat avloppsvatten, naturbaserade dagvattenlösningar, eller andra relevanta ämnen.

Projektidéer 2024

Många kommuner har just nu mycket projekt igång och inget tydligt behov av att söka mer pengar finns i nuläget. Hanna presenterade informationen från Jordbruksverkets utlysning som är öppen till

25 januari 2024: [Vattenvårdsplaner i avrinningsområden - Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se/vattenvardsplaner-i-avrinningsomraden) "Vattenvårdsplan för att minska fosforförlusten från jordbruket inom ett avrinningsområde". Man bör söka för minst 3 områden som alla bör innehålla stor andel jordbruksmark, fördel med etablerad markägarkontakt. Det är 100% finansiering, finns 8 miljoner totalt. Man ska använda metod framtagen av Life IP Rich Waters: [Handbok för strategisk kommunal vattenplanering \(richwaters.se\)](https://richwaters.se/handbok-for-strategisk-kommunal-vattenplanering). Skulle kunna vara en möjlighet att få till åtgärdsplaner för avrinningsområden till våra "värsta" vattendrag när det kommer till fosforbelastning.

Vattenvårdsplanen för avrinningsområden bör innehålla mer än åtgärder:

- Vad händer sen?
- Hur kan man finansiera åtgärderna? Vilka bidrag,
- Vilka tillstånd ex vattenverksamhet
- Vad kostar det?
- Hur sköta åtgärden?
- Vattenvårdsplanen är tänkt att agera underlag för en LOVA ansökan
- Kika på exempel: [Vattenvårdsplan för sjön Alsen](#).

Är det något som är av intresse för kommunerna får vi samordna oss kring ansökan under januari 2024.

Temagrupper

Under året som gått har temagrupp "giftfria båtbottnar" fortsatt med två digitala träffar och detta planeras fortsätta. Sara Paulsson skriver i mejl: "Fokuset ligger på samarbete och att hjälpa varandra, i Kalmar har det också varit lättare då vi äger de flesta hamnarna inom kommunen till skillnad mot Västervik som inte äger så många tex, och så olika möjlighet mellan kommunerna att ha resurser att jobba med detta..."

Vi uttrönte huruvida det fanns behov av specifik temagrupp år 2024 men inget förslag kom upp idag. Denna fråga är alltid öppen och om ett behov identifieras kan man själv bjuda in samverkansgruppen för diskussion.

Lobbyism

Tre förslag att presentera för styrgruppen:

- Lobba kring regelverk angående strandskydd kopplat till våtmarker. Anlagda våtmarker ingår inte i strandskyddet men efter en viss tid räknas de som en naturlig del av landskapet och då tillämpas strandskyddet och det blir svårare att få dispens för att bygg/ändra områden som innefattas av strandskyddet. Detta innebär att lantbrukare/andra markägare som anlagt våtmarker kan få ett "bakslag" som ses som negativt för att få åtgärder genomförda i

framtiden. Risken är att utförande av åtgärder avstannar. Kanske behöver regelverket angående dispens kring anlagda våtmarker ändras?

- Som prognosen ser ut för den nationella vattenvårdsbudgeten kommer LONA/LOVA båda skäras ned under kommande år. **Mycket viktigt** tyckte alla kommuner, att lobba för att detta kommer få stora negativa konsekvenser! Dessa medel är grunden för att vi ska kunna fortsätta genomföra åtgärder och detta blir ett bakslag för oss alla men kanske särskilt för mindre kommuner och vattenråd när det vi egentligen behöver är att fler jobbar med vattenvård! Viktoria kommer med flera bra synpunkter på hur vi ska lyfta detta för att få maximal uppmärksamhet:
 - Vår del av landet är ju hårdast drabbats av torka (vi har ju till och med ett delåtgärdsprogram för torka och vattenbrist!), vi är därför mer medvetna om konsekvenserna redan. I början av sommar fick dock halva Sveriges sig en riktig käftsmäll i form av extremtorka – här kan många relatera!
 - Tyvärr har arbetet med att uppnå våra klimatmål i Sverige och därmed bidra till minskad global uppvärmning avtagit – och den långsamma omställningen innebär att vi dessvärre redan framme vid anpassning till klimatrelaterade förändringar.
 - Åtgärder kopplade till att bibehålla vatten till landskapet medför stora synergieffekter – inte minst när det kommer till dricksvatten- och livsmedelsförsörjning.
 - Vattenvårdsåtgärder med fokus hålla vatten i landskapet fungerar ju även för LOVA då det minskar näringsläckaget som ökar avsevärt i torrare klimat.

Övriga frågor

Emil frågar om det finns möjlighet att starta en teamsgrupp för KSK – men det finns redan en! Vi beslutar att kicka igång den igen. Här kan alla lägga upp relevanta dokument, man kan skriva tips, kolla intresset för projekt mm. Det görs nog enklast på följande vis: Hanna skickar ett mejl med länk till dokument i Teams, har man inte åtkomst – mejla och be om att bli tillagd. Endast de som får en inbjudan kan komma åt innehållet.